

PROCÉS PARTICIPATIU PLA DIRECTOR DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT 2023-2026

FITXA Sessió 1. Desenvolupament: prioritats sectorials i geogràfiques

Context

El context actual en que opera la cooperació al desenvolupament es caracteritza per l'existència de grans desafiaments globals vinculats a crisis multidimensionals, que amplien les desigualtats i posen en joc l'assoliment de les agendes globals de desenvolupament i l'exercici dels drets humans, als quals s'intenta donar resposta des d'un sistema internacional d'ajut integrat per un nombre d'actors de desenvolupament que s'ha anat multiplicant, amb una clara fragmentació dels mandats, incentius i mètodes de treball, i una capacitat de finançament insuficient.

Aquesta situació demana una acció més estratègica de les polítiques de cooperació, tot potenciant la divisió del treball i l'aprofitament de les capacitats instal·lades entre els actors del sistema, i una orientació envers la prioritització i la identificació de necessitats dels països socis en detriment de lògiques i interessos interns. Un treball més focalitzat a un nombre reduït de països i poblacions, pot contribuir, a més, a reduir els costos de transacció i a oferir un suport de més qualitat. Alhora, permet consolidar i construir una capacitat pròpia i distintiva, que pot generar efectes multiplicadors en les aliances i els partenariats amb d'altres agents de desenvolupament, i obrir noves oportunitats d'intervenció allà on es disposa d'un valor afegit. Aquesta concentració estratègica és especialment important per a les cooperacions de mida relativa petita, com la de la Generalitat, per poder-ne reforçar l'impacte i la capacitat transformadora.

La Llei 26/2001, de cooperació al desenvolupament¹, formula unes prioritats geogràfiques i sectorials àmplies per a la cooperació de la Generalitat, i remet als Plans directors la seva concreció. Les planificacions quadriennals que s'han anat succeint d'ençà de l'aprovació de la Llei han optat per diversos enfocaments en relació amb la prioritització sectorial i geogràfica, amb tendències tant cap a l'ampliació com a la limitació.

Pel que fa al Pla director vigent, 2019-2022, aquest defineix 7 objectius estratègics d'ampli abast per a les actuacions de desenvolupament, vinculats a la realització dels drets humans -drets de les dones, drets civils, polítics, econòmics, socials, culturals-, la sostenibilitat, la governança, el foment de la pau, i l'abordatge dels reptes globals com la mobilitat humana -el dret al refugi i la promoció de vies legals i segures-, les causes que generen les desigualtats estructurals -especialment de col·lectius i comunitats més vulnerables-, i la necessitat de construcció de partenariats globals per afrontar-les.

L'avaluació de mig termini del Pla director duta a terme el 2021² analitza aquestes prioritats sectorials i recomana de forma clara la necessitat de transitar cap a una major focalització en aquells àmbits sectorials clau, on la cooperació de la Generalitat de Catalunya té capacitats instal·lades i un valor afegit. Es considera que concentrar-se en un nombre menor de sectors pot contribuir de forma adequada a augmentar l'eficàcia i l'impacte dels recursos dedicats. Les dades

¹ [Llei 26/2001 de cooperació al desenvolupament](#)

² [Fitxa 1 Diagnosi Objectius estratègics i prioritats geogràfiques](#)

d'execució 2019-2021 del Pla director sustentarien aquesta recomanació, ja que, d'acord amb l'avaluació esmentada, si bé s'ha destinat AOD a tots els objectius estratègics de la línia estratègica de desenvolupament, existeixen diferències importants en relació amb la despesa dedicada a cadascun, amb una clara tendència a la concentració. Així, el 71% del total de l'AOD 2019-2021 es destina a 3 dels 7 objectius estratègics³: l'abordatge dels reptes globals (21% d'AOD); la promoció dels drets econòmics i socials (28% de l'AOD); i els drets de les dones i la lluita contra les desigualtats de gènere (22% de l'AOD).

En línia amb els principis de l'eficàcia de la cooperació, l'avaluació de mig termini també recomana que la focalització sectorial vagi acompanyada d'una certa concentració geogràfica. Aquí també ens trobem que, si bé el Pla director 2019-2022 fa una aposta per una priorització limitada, amb tres nivells (4 zones d'especial atenció; 13 països prioritaris; i zones i col·lectius especialment vulnerables, en especial 3). A la pràctica, el 56% del l'AOD de la línia de desenvolupament i acció humanitària orientada a països amb una assignació geogràfica específica s'ha concentrat en 5 països/regions i 3 territoris/poblacions: Colòmbia, Moçambic, Marroc, Senegal, la regió mesoamericana (Guatemala, Nicaragua, el Salvador), població sahrauí, territoris Palestins i Kurdistan.

Així doncs, per bé que el Pla director 2019-2022 no apostava per la focalització, de facto es produeix una doble concentració sectorial i geogràfica, especialment en actuacions orientades a la defensa dels drets humans i dels drets de les dones. Així, a Colòmbia, el 64% dels recursos es destina a la defensa dels drets humans, i la defensa dels drets de les dones; i el 36% a la construcció o foment de la pau. A Moçambic, el 60% de l'AOD es destina a iniciatives de suport i defensa dels drets de les dones, especialment en projectes de salut sexual i reproductiva. El 90% de l'AOD a Mesomèrica s'orienta a la promoció i l'impuls d'iniciatives per a la defensa dels drets humans (68%), suport legal (13%), i lluita contra la violència cap a les dones (9%), percentatge que al Marroc es situa en un 45% de l'AOD que s'hi destina al país i es distribueix en un 42% per a la defensa dels drets humans i la participació democràtica, i el 3% per al suport i defensa dels drets humans de les dones. Finalment, el 56% dels recursos de la cooperació de la Generalitat de Catalunya al Senegal s'orienta a la defensa dels drets humans (29%), i la defensa dels drets de les dones (27%).

En definitiva, en els darrers anys hi ha hagut una tendència de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya a focalitzar les seves actuacions, prioritàriament, en uns països i territoris determinats, i en un nombre limitat d'àmbits d'actuació, que reflecteixen les capacitats instal·lades de tots els actors del sistema de cooperació, la trajectòria històrica, i el valor afegit.

Així, sectorialment, destaquen la defensa dels drets humans, especialment el treball amb defensors i defensores de drets humans i els drets de les minories; la promoció dels drets de les dones, a través notablement del suport a moviments feministes de base; i el foment de la pau, en gran part mitjançant actuacions en l'àmbit de la memòria històrica i la justícia transicional. Aquests àmbits reflecteixen l'aposta, en els darrers exercicis, per consolidar un model de cooperació basat en l'Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans (EGiBDH), així com la importància del compromís i el moviment català a favor de la pau.

³ És important tenir en compte que hi ha una contribució diferenciada dels diferents departaments de la Generalitat a cadascun dels objectius estratègics.

Geogràficament, als països i territoris que concentrem més ajut hi ha una presència alta d'entitats catalanes⁴, amb una llarga trajectòria de treball i una imbricació molt destacable en el territori, així com experiència de treball amb els moviments de la societat civil del país soci. També és important mencionar el paper destacat que ha tingut la diàspora a l'hora de consolidar la presència de la cooperació catalana en alguns d'aquests països, de manera molt notable a Colòmbia, Senegal i el Marroc, així com la particularitat que els països en què més treballa la cooperació de la Generalitat estan o han estat en major o menor mesura afectats per un conflicte armat.

Per tot això, es considera que cal impulsar processos per millorar l'eficàcia de la cooperació de la Generalitat de Catalunya a través la consolidació sectorial i geogràfica en aquells àmbits temàtics, països i territoris, on s'identifiquen importants capacitats instal·lades que poden donar resposta a les necessitats de desenvolupament existents.

Aquest exercici de concentració sectorial i geogràfica és especialment pertinent en relació amb la cooperació bilateral al desenvolupament, que per la seva naturalesa va adreçada a països, pobles i territoris⁵. Així, és important assegurar-hi una participació dels diferents agents de cooperació al desenvolupament, en funció de les capacitats de cadascun. També convé propiciar i garantir uns nivells adequats de cooperació d'iniciativa directa, canalitzada directament a les administracions de països socis, garantint d'aquesta manera un alineament amb les demandes, necessitats i prioritats dels països i territoris dels països socis.

Finalment, és igualment important l'impuls d'actuacions a través d'organismes multilaterals i agències de les Nacions Unides per via de la canalització multilateral, especialment adequada en aquells territoris i zones on per les particularitats del país esdevé l'única via de treball possible i/o per les especificitats i el valor afegit que actor multilateral aporta en determinats casos. En aquest sentit, la política pública de cooperació al desenvolupament de la Generalitat vol apostar per donar suport també a aquells organismes amb mandats en consonància amb els àmbits sectorials prioritzats, i que igualment compten amb una forta presència i trajectòria de treball en els països identificats com a claus per a la cooperació catalana.

Prioritats del Govern pel proper quadrienni

- Consolidar la presència de cooperació de la Generalitat de Catalunya en un nombre limitat de països prioritaris.
- Consolidar la focalització sectorial de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya en un nombre més reduït d'àmbits sectorials.
- Impulsar una cooperació al desenvolupament que posi al centre la defensa dels drets humans, els drets de les dones i el foment de la pau.
- Promoure una política de cooperació al desenvolupament que adapti els instruments i les modalitats als diferents àmbits sectorials i països on treballa.

⁴ En tots els casos tenim una molt forta concentració en canalització a iniciativa d'altres actors (76% a Colòmbia, 69% a Moçambic, 80% a Amèrica Central, 79% al Marroc, i 80% a Senegal). Aquesta dada confirma la forta presència d'entitats catalanes en aquests països.

⁵ La Llei 26/2001, de Cooperació al desenvolupament, defineix (art. 15) la cooperació bilateral com "les activitats dutes a terme per les administracions públiques directament amb les institucions i les entitats dels països beneficiaris o bé les que aquestes instrumenten per mitjà dels agents de cooperació finançats per les administracions o que formin part d'un pla acordat per aquestes.

- Generar els incentius i promoure les capacitats necessàries per a la mobilització de l'expertesa dels agents governamentals i no-governamentals catalans a favor del treball als àmbits temàtics i geogràfics prioritzats.
- Millorar les relacions institucionals amb els països i territoris socis, a través de convenis i acords de col·laboració, que permetin l'alineament amb les seves prioritats i demandes i una focalització en els resultats.

Preguntes orientadores per a la identificació de propostes

- Quines temàtiques caldria prioritzar en l'àmbit de la defensa dels drets humans en el Pla director 2023-2026? Quines modalitats de treball caldria potenciar i amb quins actors? Quines aliances caldria impulsar o consolidar?
- Quines temàtiques caldria prioritzar en l'àmbit de la defensa dels drets de les dones en el Pla director 2023-2026? Quines modalitats de treball caldria potenciar i amb quins actors? Quines aliances caldria impulsar o consolidar?
- Quines temàtiques caldria prioritzar en l'àmbit del foment de la pau en el Pla director 2023-2026? Quines modalitats de treball caldria potenciar i amb quins actors? Quines aliances caldria impulsar o consolidar?
- Com creieu que es podria reforçar el treball en l'àmbit de la defensa dels drets de les minories?
- Quins criteris caldria tenir en compte per orientar la focalització geogràfica de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat en el proper Pla director?